

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ	
МУЗЕЙНО-ИСТОРИЧЕСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ	
Издание № 423	договор № 201 г.
Склад №	дата 30.V 2016 г.
София 1113, бул. Шипченски проход № 52, бл. 17	
телефон: 02/79 52 93; факс: 02/870 21 91	

СТАНОВИЩЕ

на проф. дин Светлозар Владимиров Елдъров,
Институт за балканистика с Център по тракология при БАН
за дисертационния труд на доц. д-р Лизбет Върбанова Любенова на тема
**„БОРИС ОХРИДСКИ – ПОСЛЕДНИЯТ БЪЛГАРСКИ ВЛАДИКА В
МАКЕДОНИЯ“**
за придобиване на научната степен „Доктор на историческите науки“
по направление 2.2. (История и археология)

Доцент д-р Лизбет Любенова е утвърден академичен учен, чиято изследователска, публикационна и популяризаторска активност в полето на историческата наука е добре позната и високо ценена от професионалната колегия и просветената общественост. Нейните приноси към научното познание в сферата на църковната история, културната антропология, историографията, изворознанието и архивистиката са засвидетелствани с монографии, студии, статии и документални публикации, добросъвестно отразени в приложения списък. Този дългогодишен и тематично многообразен опит сега закономерно и естествено се надгражда с дисертационен труд за придобиване на научната степен „Доктор на историческите науки“.

Формулираната от автора тема е оригинална и достатъчно значима, за да бъде оценявана като голям докторат. Личността и дейността на Борис Охридски като църковник и архиерей са дълбоко врязани в историята на Българската православна църква в три хронологични периода – екзархийското следилинденско ведомство в Османската империя, войните за национално обединение през 1912-1918 г. и периодът между двете световни войни. Така чрез неговата биография авторът сполучливо разгръща една широка панорама на екзархийското дело с многобройни и разностранни проблеми в динамичното им развитие. Към оригиналността и значимостта на дисертационната тема следва да се изтъкне и нейната актуалност, която се откроява в

светлината на текущото обновяване на екзархийските светини в Истанбул (Екзархията, Желязната църква „Св. Стефан“, Метеха) и превръщането им в реални и активни места на българска национална памет.

Историографският анализ в предговора дава основание да се съгласим, че личността и делото на Охридския митрополит Борис досега не само не са били обект на целенасочено монографично проучване, но и че върху тях с течение на времето са наслоени редица фактологични грешки и обърквания. Авторът прецизно ни запознава с мотивите за избора на темата, с целта, обекта и предмета на изследването, с поставените научни задачи и методологията и методиката, която е използвана за тяхното решаване, със срещнатите трудности и откриващите се перспективи за доразвиване и допълване на темата.

Дисертационният труд респектира със своята архивно-документална и библиографска основа. При това в голямата ѝ част става въпрос за извори, които за първи път се въвеждат в научно обръщение или се поставят в нова критична рамка. За постигането на научните цели на изследването важна роля изиграва и неговото сполучливо структуриране. Изложението е развито в шест глави всяка с по три параграфа, които дават възможност да бъдат релефно очертани, наситени с фактология и обективно оценени най-важните периоди от живота и делото на Борис Охридски, който по този начин изпъква като един от най-ярките български църковници на своето време.

Трябва да се изтъкне също, че дисертационният труд притежава интердисциплинарен характер, доколкото в него се засягат редица проблеми от духовен, политически, междуцърковен, икуменически и дори стопански интерес, свързан с имотното състояние на духовното ведомство. Наситен с фактология, но същевременно аналитичен и концептуален, той напълно оправдава своето предназначение. Чрез него, както изобщо и с цялостната си изследователска, преподавателска и публикационна дейност доц. д-р Лизбет Любенова убедително показва, че притежава всички необходими качества за претендираната научна степен. Нейната дисертация съдържа изводи, заключения и обобщения, които представляват важни приноси не само към живота и дейността на Борис Охридски, но също и за историята на Българската православна църква в един близо 35-годишен период.

Доцент Любенова е систематизирала своите научни приноси в 4 направления и 28 точки: фактология – корекция на основни дати, факти и обстоятелства от живота и делото на видния български духовник; тематичен обхват – разширяване на научното

познание за Охридската епархия на Българската екзархия по време на войните за национално обединение, за синодалното управление в следвоенния период, за съдбата на Българската екзархия в 20-те и 30-те години на XX в. и редица други, свързани с историята на Българската православна църква и личността и дейността на Борис Охридски; тезиси и становища по важни аспекти от историята на Българската църква, между които за Св. Синод в София и Българската екзархия в Цариград, църковната дипломация за постигане на справедлив мир и др.; архивни извори, сред които и такива, които не са публично достъпни. Като се солидаризирам с авторската самооценка за научните приноси, ще добавя само, че дисертационният труд в своята интегрирана цялост може да служи като методологически и методически образец за писането на историческа биография.

Авторефератът точно отразява съдържанието на дисертационния труд и главните идеи и основните изводи на автора. Констатирам също, че всички изисквания на закона и процедурата са спазени.

В заключение на моето становище подчертавам, че дисертационният труд на тема „Борис Охридски – последният български владика в Македония“ успешно решава поставените научни задачи и цели и съдържа значими и оригинални приноси за българската история. Това ми дава основание да гласувам с „ДА“ и да предложа на уважаемите членове на Научното жури също да гласуват положително за присъждане на научната степен „Доктор на историческите науки“ по научното направление 2.2. (История и археология) на доцент Лизбет Върбанова Любенова.

София, 30 май 2016 г.

Професор д.ист.н. Светлозар Елдьров